

Okul Öncesi Aile Temalı Resimli Çocuk Kitaplarının Transaksiyonel Analiz Açısından İncelenmesi ¹

Transactional Analysis of Preschool Family Themed Children's Picture Books

Sayfa | 4778

Sena Cansin ALPGAN , cansin.ersin@gmail.com

Emine Hande AYDOS , Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, e.aydos@iku.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 3 Ağustos 2025
Kabul tarihi - Accepted: 22 Aralık 2025
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2025

¹ Bu araştırma yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

Alpgan, S.C. ve Aydos, E.H. (2025). Okul öncesi aile temalı resimli çocuk kitaplarının transaksiyonel analiz açısından incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4778-4799.
DOI. 10.51460/baebd.1757686

Öz. Resimli çocuk kitapları çocukların pek çok gelişim alanını destekleyen ve hayattaki rolleri öğrenmelerini sağlayan önemli kaynaklardır. Bu araştırma, Eric Berne'in Transaksiyonel Analiz kuramı çerçevesinde okul öncesi döneme yönelik aile temalı resimli çocuk kitaplarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmış ve veriler doküman analiziyle elde edilmiştir. Çalışma grubunu, 2011–2022 yılları arasında yayımlanmış, 16 farklı yayınevine ait 3–6 yaş grubuna yönelik 35 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Kitaplarda yer alan diyaloglar, TA kuramındaki Eleştirel Ebeveyn, Doğal Ebeveyn, Yetişkin, Doğal Çocuk ve Uyumlu Çocuk ego durumlarına göre analiz edilmiştir. Bulgular, en sık kullanılan ego durumunun Doğal Çocuk (298 kez) olduğunu, bunu Yetişkin (267 kez) ve Eleştirel Ebeveyn (78 kez) ego durumlarının izlediğini göstermektedir. Uyumlu Çocuk (65 kez) ve Doğal Ebeveyn (75 kez) ise en az kullanılan ego durumlarıdır. Bu durum, çocukların kitap kahramanlarıyla daha kolay özdeşim kurmasına yardımcı olurken, duygusal ifade, mantıklı düşünme ve problem çözme becerilerini desteklediğini göstermektedir. Ayrıca kitaplarda anne figürlerinin (31 kitap), baba figürlerine (19 kitap) oranla daha fazla temsil edildiği belirlenmiştir. Diyaloglarda tamamlayıcı ve gizil transaksyonların ağırlıklı olması, çocukların iletişim ve empati becerilerini destekleyici bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, aile temalı resimli çocuk kitaplarının çocukların gelişimsel ihtiyaçlarıyla uyumlu ego durumlarını yansıttığı ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Resimli çocuk kitapları, Okul öncesi dönem, Aile, Transaksiyonel analiz.

Abstract. Picture books are important resources that support multiple areas of children's development and help them learn about roles in everyday life. This research aims to examine family-themed picture books for the preschool period within the framework of Eric Berne's Transactional Analysis (TA) theory. The research employed a qualitative research design, and data were gathered using the document analysis. The research group consists of 35 picture books published between 2011 and 2022 by 16 different publishers, targeting children aged 3–6 years. The dialogues in the books were analyzed according to the TA ego states: Critical Parent, Nurturing Parent, Adult, Free Child, and Adapted Child. The findings indicate that the most frequently used ego state is the Free Child (298 occurrences), followed by Adult (267 occurrences) and Critical Parent (78 occurrences). The Adapted Child (65 occurrences) and Nurturing Parent (75 occurrences) are the least frequently used ego states. This distribution facilitates children's identification with book characters while supporting emotional expression, logical thinking, and problem-solving skills. Additionally, it was found that mother figures (represented in 31 books) appear more frequently than father figures (19 books). The predominance of complementary and covert transactions in the dialogues is considered a factor that supports children's communication and empathy skills. In conclusion, family-themed picture books reflect ego states that align with children's developmental needs and contribute positively to their social-emotional development.

Keywords: Child picture books, Early childhood period, Family, Transactional analysis.

Extended Abstract

Introduction. Children's picture books enable children to develop imagination, interpretation, critical thinking, questioning, relationship building, and problem-solving skills. They establish or strengthen a bond between the reader and the book. Children who form a connection with the reader and the book internalize the characters and roles in the book and gain insights into life skills. While children's books allow individuals to reflect their feelings, thoughts and inner worlds, they also provide them with clues about social life and human relations. Transactional Analysis theory provides an understanding of the interaction levels of individuals by examining interpersonal communication on the basis of ego states. In this context, the main purpose of research aims to determine the ego states of the heroes of the family-themed picture story books for preschool children within the framework of Transactional Analysis theory developed by Eric Berne.

Method. The research was conducted with a qualitative research design which is one of the qualitative research methods and data were collected using the document analysis. As a sample, 35 family-themed children's picture books were selected from among the 250 best-selling books on digital platforms. These children's picture books were selected among the books that designed for children aged 3-6, and at least two family members should be featured in the books, and contain dialogues and focus on family members. The dialogues were coded and analyzed on the basis of the ego states of Transactional Analysis theory (Natural Parent, Critical Parent, Adult, Implemented Child and Natural Child). For the reliability of the data, a separate coding was performed by two different coders and the percentage of agreement was calculated as 81% using Huberman and Miles' (2017) reliability formula.

Results. According to the research findings, the most frequently used ego state was Natural Child Ego State with 298 times. This was followed by the Adult Ego State, which was used 267 times. The least used ego state was the Appropriate Child Ego State with 65 times. Critical Parent Ego State was used 78 times and Natural Parent Ego State was used 75 times. These results show that the inclusion of the Natural Child Ego State in children's books facilitates children's identification with the book protagonists. The frequent inclusion of the Adult Ego State is predicted to support logical thinking and solution-oriented approaches. The findings are in line with previous studies. In particular, other studies on the importance of establishing a connection between the characters of children's books and the reader also reveal that the Natural Child and Adult Ego States are the most appropriate ego states for children. However, it is thought that Critical Parental Ego State may cause confusion in children's emotional world. This research has shown that the evaluation of preschool children's books within the framework of transactional analysis is a critical area for children's social and emotional development.

Discussion and Conclusion. In the research, as a result of the analysis of family-themed picture books with the perspective of transactional analysis, it was determined that the most frequently used ego state was Natural Child. This is followed by the Adult Ego State. Critical Parent and Natural Parent were used with medium frequency, while the least frequently used ego state was the Implemented Child. The prominence of the Natural Child Ego State is in line with the emotional and social development of children and facilitates readers' bonding with the characters. The high rate of the

Adult Ego State indicates that the books focus on logical thinking, making plans and finding solutions. It is thought that Critical Parent is used to support humor and critical thinking, while Practical Child is less preferred to offer different perspectives to children. These results show that children's books provide an important model for communication and value transmission. This research has shown that the evaluation of preschool children's picture books within the framework of transactional analysis is a critical area for children's social and emotional development. The characters of children's books should serve as models for children and should be designed in accordance with their developmental levels. The Critical Parent Ego State should be used in a balanced way in the character design of children's books. Solution-oriented thinking should be supported by giving more space to the Adult Ego State. Father characters should be given more space in children's books. Dialogues in children's books should be written in accordance with transactional analysis theory and a balanced ego state distribution should be ensured. This research reveals the necessity of examining children's picture books under different headings from the perspective of transactional analysis for future studies.

Giriş

Bireylerin bebeklikten başlayarak yaşamın ileri evrelerine kadar geçirdikleri süreçlerde tüm hayatlarına etki eden birçok faktör vardır. Bu unsurlardan biri de edebiyattır. Kitaplar; bilgiyi toplama, yeni ya da farklı duyguları kazanma, hayal gücünü geliştirme gibi kazanımlarla bireye çeşitli yönlerde fayda sağlamaktadır (Çeçen ve Aydemir, 2011). Çocuk kitapları ise doğumdan ergenlik dönemine (gençlik edebiyatı) farklı gelişim düzeylerinde, sanatsal bir içeriği görsel ve dilsel olarak birleştiren niteliksel birer yapıttır (Yapıcı, 2004). Çocuk kitapları çocukların duygu, düşünce ve iç dünyalarını yansıtmasına olanak vermektedir. Çocuğun küçük yaşlarda kitapla tanışması ileride oluşacak kitap okuma alışkanlığının da temellerini atar. Hayal gücü, yorumlama, eleştirel düşünme, sorgulama, ilişki kurma, problem çözme becerilerini geliştirir. Kitabı okuyan kişi ile aralarında bir bağ kurmayı ya da bağı güçlendirmeyi sağlar. Kitabı okuyan kişiyle ve kitapla bağ kuran çocuk, kitaptaki karakterleri ve rolleri özümser, yaşam becerileri hakkında fikir sahibi olur. Öyküdeki karakter sayesinde dünyayı tanır. Kendi dünyasında kahraman olmak için şemalar oluşturur (Gönen at al., 2014). Erken dönemde kitap okuma alışkanlığı kazanan çocuklar, dünyayla ve kendileriyle ilgili yeni bilgiler öğrenirler ve diğer yandan iletişim becerileri de gelişir (Demircan, 2006). Çocuk kitapları, bilgi kazanımı sağlamanın ve pekiştirmenin yanı sıra çocukların sözcük dağarcığına katkı sağlar ve dilin dil bilgisi yapısı hakkında da fikir verir (Yapıcı, 2004).

Bireyler ve çocuk arasındaki iletişimde köprü görevi gören kitaplar da gelişimi desteklemek için birer araçtır (Güleç ve Geçgel, 2006). Yaşamın ilk beş yılı bilişsel gelişim için oldukça önemlidir. Bu dönemde gelişimi desteklemek için çocuğun uyarılara ihtiyacı vardır. Resimli çocuk kitapları uyarıyı sağlamak konusunda oldukça zengin materyallerdir. Dil ve görselin bir arada bulunduğu çocuk kitapları bilişsel bir sanatın da temellerini oluşturmaktadır (Ceran, 2019). Bu süreçte çocukların kitaplarla tanışması, duyduklarını kitapta resimlemeler aracılığıyla görmeleri, daha önce duymadığı kelimelere aşina olmasını desteklemektedir. Aynı zamanda içtiktikleri ve gördükleri arasında bir bağ kurarak zihinsel yapılarının gelişimini kitaplarla desteklemektedirler (Sever, 2010). Çocuklar kitaplardaki olay akışı sayesinde neden-sonuç ilişkilerini öğrenirken, karşılaştıkları yeni kavramlarla da hem kelime hazneleri genişler hem de yeni zihinsel yapılar oluştururlar. Öğrenilen neden-sonuç ilişkileriyle sınıflandırma yapabilir, farklı düşünme teknikleri geliştirebilirler (Ersoy et al., 2007). Okul öncesi dönem yaşam becerilerinin kazanıldığı ve alışkanlıkları edinmenin temelini oluşturmaktadır. Çocuk kitapları, çocukların kendini ve çevresini tanımasını destekleme, davranışlarına yön verme, kendinden farklı insanların varlığını keşfetme, ülkeler ve dünyayla ilgili fikir sahibi olma konusunda çocuklara olanak sağlamaktadır. Bu dönemde bilişsel, dil ve sosyal becerilerinin gelişimlerini destekleyecek uyarılardan olan çocuk kitaplarının işlevselliği birçok çalışmayla kanıtlanmıştır (Sever, 2010).

Dil gelişimini desteklemenin en etkili yollarından biri, çocuklarla birlikte kitap okumaktır. Ortak okuma etkinlikleri, çocukların sözcük dağarcığını zenginleştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Crawford, 2006). Kitaplar aracılığıyla çocuklar yeni sözcükler öğrenmekte, kullandıkları ifadelerin çeşitliliği artmakta ve dilsel yanıt üretme becerileri gelişmektedir. Dil becerilerindeki bu ilerleme, yetişkinlerin çocuklara daha fazla soru yönelme ve onların düşünme süreçlerini destekleme gereksinimini de beraberinde getirmektedir (Heather, 2004). Çocuk kitapları, yalnızca bilgi edinimi ve pekiştirmeye katkı sağlamakla kalmayıp aynı zamanda sözcük dağarcığının gelişimine ve dilin yapısal özelliklerinin kavranmasına da yardımcı olmaktadır (Yapıcı, 2004). Bu nedenle çocuk kitaplarının,

Alpgan, S.C. ve Aydos, E.H. (2025). Okul öncesi aile temalı resimli çocuk kitaplarının transaksiyonel analiz açısından incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4778-4799.

DOI. 10.51460/baebd.1757686

çocukların dil gelişim düzeyleri dikkate alınarak sade, anlaşılır ve kısa cümlelerle oluşturulması önerilmektedir. Paragraflar ve cümleler, çocukların dikkat süresi ve anlama düzeyleri göz önünde bulundurularak genellikle 3–5 cümleyle sınırlandırılmalıdır (Demircan, 2006).

Çocukların dil, bilişsel, sosyal ve iletişim becerilerinin gelişimini destekleyen çocuk kitaplarında iki temel ölçüt ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki çocuğa görelilik ilkesidir. Bu ilkeye göre, çocuk kitaplarının çocuğun gelişim özellikleriyle uyumlu olması ve onun ihtiyaçlarını karşılaması gerekmektedir. İkinci ölçüt ise çocuk gerçekliğidir. Bu ölçüt, kitapların konu, dil ve üslup bakımından çocuğun gelişim düzeyine uygun olmasını ifade etmektedir (Kaya, 2020). Çocukların ilgi alanları, gereksinimleri ve hayal güçleri dikkate alınarak hazırlanan çocuk kitapları, onların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak özenle tasarlanmaktadır. Bu nedenle çocuk kitapları, yetişkinlere yönelik eserlerden farklı olarak özel gelişimsel ve pedagojik ilkeler doğrultusunda oluşturulmaktadır (Lüle, 2007). Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin hazırlanmasında okul öncesi eğitimi uzmanları, çocuk gelişimi uzmanları, edebiyatçılar, ressamalar ve tasarımcılar disiplinler arası bir iş birliği içinde çocuğun bilişsel, dilsel, kişilik ve sosyal gelişim özelliklerini dikkate alarak, dönemine ve yaş düzeyine uygun nitelikte eserler ortaya koymaları önemlidir (Gönen et al. 2014).

Çocuk kitaplarının içerik özellikleri incelendiğinde, nitelikli bir eserin temelinde iyi yapılandırılmış bir planın bulunması gerektiği görülmektedir. Kitaplarda giriş, gelişme ve sonuç bölümleri arasında anlamlı bir bütünlük kurulmalı, olay örgüsünde süreklilik ve tutarlılık sağlanması önem taşımaktadır (Güleryüz, 2006). Çocuk kitaplarında gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalı, olayların akışı açık ve anlaşılır bir biçimde planlanmalıdır (Demircan, 2006). Kitaplarda ele alınan konuların çocuk gerçekliğinden kopmadan, çocuğun ilgisini çekecek ve eğlendirici nitelikte olması önemlidir (Yalçın ve Aytaş, 2002). Konular, çocukların hayal gücünü desteklerken aynı zamanda gerçek yaşamla da ilişkilendirilmelidir. Bu bağlamda, kitaplarda evrensel değerleri, toplumsal kuralları ve eğlendirici unsurları içeren, canlı ve hareketli konular tercih edildiğinde, çocuklarda okuma motivasyonunu artıran önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Güneş et al., 2007). Fiziksel özellikler açısından çocuk kitaplarındaki çizimler estetik bir değer taşımakla birlikte çocuğun gelişim düzeyine uygun, metnin içeriğiyle tutarlı ve destekleyici nitelikte olmalıdır. Dilsel ve görsel unsurlar bakımından zenginleştirilmiş çocuk kitapları, çocuklarda sanat duygusunu geliştirirken aynı zamanda düşünme becerilerinin de desteklenmesine katkıda bulunmaktadır (Sever, 2010).

Çocuk kitaplarında karakterler yalnızca olay örgüsünü taşımamakta, aynı zamanda çocukların sosyal öğrenme süreçlerinde rol modelleridir. Bu karakterler arasındaki diyaloglar, çocuğun çevresindeki iletişim biçimlerini gözlemlemesine ve anlamlandırmasına aracılık eder. Dolayısıyla çocuk kitaplarındaki sözel ve davranışsal etkileşimler, çocuğun kişilerarası ilişkiler ve duygu yönetimi konusunda edindiği ilk deneyimleri şekillendirir. Bu açıdan çocuk kitaplarındaki iletişim biçimlerinin kuramlar çerçevesinde incelenmesi, metinlerin çocuğun öğrenmesi ve gelişimi açısından sunduğu mesajların anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Bu kuramlardan biri de bireyler arası iletişimi ego durumları üzerinden analiz eden Transaksiyonel Analiz Kuramı'dır. Transaksiyonel Analiz (TA) kuramına göre sosyal alışveriş süreci ego durumları arasındaki uyaran ve yanıtlardan oluşmaktadır (Berne, 2022). Analizin veri kaynağı olan bu alışverişler diyaloglardan meydana gelirken, transaksionlar da bize ne şekilde iletişim kurduğumuzu göstermektedirler. İletişim sözlü ilerlerken sözsüz yanı da bu çerçeveye dahil edilmektedir (İzci, 2021). İki kişi bir araya geldiğinde, tarafların

istekli olması durumunda sosyal bir ilişki başlamaktadır. Bu ilişkide iletişimi başlatan kişi bir transaksyonel “uyarımda” bulunmaktadır. Karşıdaki kişinin cevabı ise transaksyonel “yanıtı” oluşturmaktadır. Bu sayede ilişki alışverişi olan transaksyonlar başlamaktadır. Sosyal alışverişte uyarın ve yanıtın analiz edilmesi ise Eric Berne tarafından geliştirilen TA kuramını oluşturmaktadır. Bu kuram sözcükleri ve davranışları fonksiyonel ve yapısal olarak analiz etmektedir (Harris, 2022). TA, bir araya gelen kişilerin ego durumlarını sistematik olarak incelemektedir. Kişinin uyarıda ya da yanıtta bulunurken ego durumlarından hangisine sahip olduğunun analizini yapmaktadır (Berne, 2022).

TA kuramına göre bireyler, kişiler arası iletişimde üç ego durumunu kullanmaktadırlar: İlki “Ebeveyn Ego” durumudur. Yaşamın ilk beş yılında edinilen deneyimlerle öğrenilen düşünceler ve davranışlar bireyin Ebeveyn Ego durumunu oluşturmaktadır. Öğrenilen bilgiler kontrol odaklıysa “Eleştirel Ebeveyn”, şefkat odaklıysa da “Doğal Ebeveyn” olarak adlandırılmaktadır (Buluş ve Atan, 2016). İkincisi “Çocuk Ego” durumudur. İçtenlikle, dürtüsellikle gelişen davranış ve düşüncelerden oluşmaktadır. Ebeveyn Ego durumunda olduğu gibi Çocuk Ego durumu da ikiye ayrılmaktadır. Düşünceler ve davranışlar uyumlu ise “Uygulu Çocuk” ya da “Uyumlu Çocuk”, içten ve dürtüsel ilerliyorsa “Doğal Çocuk” olarak isimlendirilmektedir (Harris, 2022). Üçüncü ve son ego durumu ise “Yetişkin Ego” durumudur. Yetişkin Ego durumu, Ebeveyn ve Çocuk arasında denge kuran, “şimdi ve burada” felsefesiyle iletişim esnasında karşımıza çıkmaktadır (Alan, 2021). Doğumla birlikte başlayan çevreyi gözlemlleme durumu, ego davranışlarımızın oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır (Sardoğan et al., 2006). Şekil 1’de bu üç ego durumu yer almaktadır.

E	Ebeveyn Ego Durumu: Ebeveynlerden veya ebeveyn rolündeki kişilerden kopyalanan duygu, davranış ve düşüncelerdir.
Y	Yetişkin Ego Durumu: “Şimdi ve burada”ya doğrudan verilen tepkilerdir (Duygu, düşünce ve davranış).
Ç	Çocuk Ego Durumu: Çocuklukta yaşanan duygu, düşünce ve davranışların canlandırılmasıdır.

Şekil 1. Ego durumları modeli yapısal analiz (Stewart ve Joines, 2018)

Tablo 1.
Ego durumları ile önemli ölçüde bağdaşan sıfatlar

Uyumlu Çocuk	Doğal Çocuk	Eleştirel Ebeveyn	Doğal Ebeveyn	Yetişkin
Kaygılı	Maceracı	Otokrat	Şefkatli	Dikkatli
Kayıtsız	Sevecen	Sert	Düşünceli	Becerikli
Tartışmacı	Sanatçı ruhlu	Talepkar	Affedici	Açık düşünceli
Kibirli	Enerjik	Dominant	Cömert	Liyakatli
Beceriksiz	Coşkulu	Kusur bulucu	Hoşgörülü	Adil
Sızlanmacı	Heyecanlı	Şiddetli	Yardımsever	Mantıklı
Şaşkın	Nükteli	Tahammülsüz	Kibar	Sistemli
Savunmacı	Hayalperest	Dırdırcı	Takdir edici	Organize
Muhtaç	Yapmacıksız	İnatçı	Sempatik	Hassas
Aceleci	Keyif düşkün	Önyargılı	Müsamahalı	Akılcı

Çekingen	Çekici	Sabit fikirli	Anlayışlı	Gerçekçi
Karamsar	Spontan	Ciddi	Bencil olmayan	Makul düşünen
Gergin	Çekinmez	Acımasız	Sıcakkanlı	Duygusuz

Tablo 1.'de belirtildiği üzere, alt başlıkları da içeren beş farklı ego durumuna ait sıfatlar görülmektedir (Karababa, 2016). Bunlar; Uyumlu ya da Uygulu Çocuk, Doğal Çocuk, Eleştirel Ebeveyn, Doğal Ebeveyn ve Yetişkin ego durumlarıdır.

Araştırmanın Önemi

Literatürde TA kuramının çocuk kitaplarına uygulanmasına dair çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde Alan (2021) yaptığı araştırmada değerler eğitimi temalı çocuk kitaplarında “Uyumlu Çocuk Ego Durumu”nun en az kullanıldığını, “Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu”nun değer aktarımında engel olduğunu belirtmiştir. Berge (2019) ise Keloğlan masallarında en fazla kullanılan ego durumunun “Doğal Çocuk” olduğunu, bunun çocuklar açısından özdeşim kurulabilirliği artırdığını vurgulamıştır. Bu çalışma, okul öncesi döneme yönelik aile temalı resimli çocuk kitaplarını TA kuramı açısından incelemesi bakımından önem taşımaktadır. Çalışma, çocuk kitaplarının karakter özellikleri ile ego durumları arasındaki ilişkiyi ele alarak çocuklara sunulan rol modellerin niteliğine katkı sağlamaktadır. Çocuk edebiyatında iletişim, duygu ve davranış yansımalarının psikolojik bir kuramla değerlendirilmesi, diğer çalışmalardan ayıran özelliklerindendir. 2023 yılından veriler toplanması ise araştırmayı güncel bir veri haline getirmektedir. Literatüre göre psikoloji, aile danışmanlığı ve halkla ilişkiler alanlarında TA çalışmaları mevcutken, erken çocukluk dönemi ve çocuk edebiyatı alanında çalışmalar sınırlıdır, bu açıdan da alan yazına katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Bu bağlamda, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri “Okul öncesi dönemi için hazırlanmış aile temalı resimli çocuk kitaplarındaki karakterler, transaksyonel analiz çerçevesinde yer alan ego durumlarından hangilerini kullanmıştır?”

- Okul öncesi döneme yönelik aile temalı resimli çocuk kitaplarında en sık kullanılan ego durumu hangisi?
- Kitaplarda yer alan diyalog türleri hangi ego durumlarıyla ilişkilidir? olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Bu araştırma, okul öncesi döneme yönelik aile temalı resimli çocuk kitaplarının TA Kuramı çerçevesinde incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma deseni ile yürütülmüştür. Doküman analizi ile yürütülen araştırma, durumların ya da ürünlerin belirli bir olguya ilişkin anlamlarını keşfetmeyi ve yorumlarını ortaya koymaktadır (Merriam, 2018). Bu desen, olguların bağlamı içinde incelenmesine ve derinlemesine betimlenmesine olanak tanır.

Bu kapsamda araştırmanın veri kaynağını, dijital platformlarda satışa sunulan okul öncesi döneme yönelik aile temalı resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. Belirlenen kitaplar, TA Kuramı’nın kavramsal çerçevesi doğrultusunda çözümlenmiş; karakterlerin iletişim biçimleri, ego durumları ve etkileşim örüntüleri nitel veriye dayalı olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma grubu

Çalışma grubunun seçiminde ölçüt örnekleme modeli kullanılmış ve araştırma amacı doğrultusunda hikaye akışında aile bireyleri ve aile ilişkileri olan resimli çocuk kitapları seçilmiştir. Çocukların sosyal-duygusal gelişiminde aile içi ilişkilerin belirleyici rol oynaması TA kuramının da temel olarak iletişim ve etkileşim süreçlerine odaklanmasıdır. Resimli kitaplarda özellikle aile temasının olmasıyla birlikte kitaptaki karakterlerin ego durumları sunduğu çeşitlilikle bu yaş grubu çocuklar için örnek oluşturabilmektedir. Bu modelde araştırmacı, belirlediği ölçütler çerçevesinde çalışmasını sürdürür (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmada yer alan kitapların seçimi şu ölçütlerle oluşturulmuştur;

- Kitapların okul öncesi dönemi 3-6 yaş çocukları için hazırlanmış olması,
- Kitaplarda aile bireylerinden en az ikisine yer verilmiş olması,
- Kitapların giriş, gelişme ve sonuç içeren olay örgüsüne sahip olması ve,
- Kitapların diyaloglar içermesidir.

Araştırma kapsamında dijital platformda (Kitapyurdu, Idefix, BKM Kitap ve D&R) 2023 yılı şubat-mart-nisan aylarında en çok satılan 250 kitap arasından aile temalı 55 çocuk kitabı incelenmiş ve belirlenen ölçütlere uygun 35 aile temalı çocuk kitabına dair bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.

3-6 yaş aile temalı resimli çocuk kitaplarının künye bilgileri

Kitap Adı	Yazar	Çevirmen	Yayınevi	Basım yılı	Sayfa sayısı
<i>Akıllı Tilkinin Masalı</i>	Debi Giori	Nevin Avan Özdemir	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2019	32
<i>Anne ile Kucaklaşmak</i>	Ruby Brown	N. Beyza Elgin	1001 Çiçek Kitaplar	2019	24
<i>Annemin Kalbi Kuş Gibi</i>	Hafize Çınar Güner	-	Beta Kids	2019	32
<i>Avucundaki Öpücük</i>	Audrey Penn	Pınar Savaş	Butik Yayıncılık	2011	32
<i>Bir Cep Dolusu Öpücük</i>	Audrey Penn	Pınar Savaş	Butik Yayıncılık	2016	32
<i>Bazen Olur Böyle Biraz Korktum Sanki</i>	Mehmet Teber	-	Sincap Kitap	2021	24
<i>Bazen Olur Böyle Biraz Kızdım Sanki</i>	Mehmet Teber	-	Sincap Kitap	2021	24
<i>Bazen Olur Böyle Biraz Kışkırdım Sanki</i>	Mehmet Teber	-	Sincap Kitap	2021	24
<i>Bazen Olur Böyle Biraz Üzüldüm Sanki</i>	Mehmet Teber	-	Sincap Kitap	2021	24
<i>Babam Uyumak Bilmiyor</i>	Coralie Saudo	Şirin Etik	Uçanbalık Yayınları	2017	28
<i>Babam Yerde Durmuyor</i>	Coralie Saudo	Şirin Etik	Uçanbalık Yayınları	2017	28
<i>Öfkeli İnozor Ömür</i>	Mike Gordon, Brian Moses	Derin Erkan	1001 Çiçek Kitaplar	2015	32
<i>Endişeli İnozor Ender</i>	Mike Gordon, Brian Moses	Derin Erkan	1001 Çiçek Kitaplar	2015	32

<i>Kıskançozor Kerem</i>	Mike Gordon, Brian Moses	Derin Erkan	1001 Çiçek Kitaplar	2015	32
<i>Huysuzozor Hatice</i>	Mike Gordon, Brian Moses	Derin Erkan	1001 Çiçek Kitaplar	2015	32
<i>Utangaçozor Umut</i>	Mike Gordon, Brian Moses	Derin Erkan	1001 Çiçek Kitaplar	2015	32
<i>Herkes Alfred'e Bakıyor</i>	Johan Unenge	Ali Arda	Redhouse Kız Yayınları	2017	36
<i>Kuyruğum Yorulmadı Daha</i>	Jana Novotny Hunter	Ali Berktaş	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2021	32
<i>Minik Ayı Denize Gidiyor</i>	Melanie Joyce	Anıl Ceren Altunkanat	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2019	24
<i>Cebimdeki Mandalina Ağaçları</i>	Şermin Yaşar	-	Doğan Çocuk	2022	36
<i>Seni Öyle Çok İstedim Ki</i>	Marianne Richmond	Ceyda Yanar	Anyay Yayınları	2019	44
<i>Baba ile Bir Gün</i>	Ruby Brown	N. Beyza Elgin	1001 Çiçek Kitaplar	2018	24
<i>Benim Babam Kötü Örnek</i>	Aslı Tohumcu	-	Can Çocuk Yayınları	2020	44
<i>Beni Yine de Sever Misin</i>	Catherine Leblanc	Çiğdem Şehsuvaroğlu	Meav Yayıncılık	2020	28
<i>Bil Bakalım Seni Ne Kadar Seviyorum</i>	Sam McBratney	Özlem Çolakoğlu	Tudem Yayınevi	2015	32
<i>Gergedanlar Krep Yemez</i>	Anna Kemp	Gülbin Bilgen Baltacıoğlu	Altın Kitap	2022	32
<i>Görünmez İp</i>	Patrice Karst	Sevinç Sanem Erzurumlu	Mundi	2022	40
<i>En Güzel Benim Evim</i>	Janet Bingham, Rosalind Beardshaw	Nevin Avan Özdemir	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2008	24
<i>Böylesi Daha Güzel</i>	Esin Bacacı	-	Timaş Çocuk	2021	36
<i>Burun Giysisi</i>	M. Banu Aksoy, Mert Tugen	-	Can Çocuk Yayınları	2019	36
<i>Bebekler Nereden Gelir</i>	Anna Milbourne	Şermin Korkusuz Aslan	Tübitak Yayınları	2013	24
<i>Fındık'a Kardeş Geliyor</i>	Miriam Moss	Meltem Aydın	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2022	24
<i>Uykusu Gelmeyen Porsuk</i>	Constanze Von Kitzing	Leyla Çınar	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2022	20
<i>Hep Hayır Diyen Çocuk</i>	Charlie Griffin	Ahu Ayan	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2021	24
<i>Haksızlık Bu</i>	Swain Meralli, Carole Croüzet	Zeynep Atamer	1001 Çiçek Kitaplar	2018	28

Araştırma kapsamında incelenen 16 farklı yayınevine ait toplam 35 resimli çocuk kitabının 26'sının yabancı dilde, 9'unun ise Türkçe olarak yazıldığı belirlenmiştir. Kitapların basım yıllarının 2011 ile 2022 yılları arasında değiştiği ve sayfa sayılarının 20 ile 44 arasında olduğu saptanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Alpgan, S.C. ve Aydos, E.H. (2025). Okul öncesi aile temalı resimli çocuk kitaplarının transaksyonel analiz açısından incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4778-4799.
DOI. 10.51460/baebd.1757686

Araştırmanın verileri 2023 yılının Şubat-Nisan ayları arasında dijital platformda (Kitapyurdu, Idefix, BKM Kitap ve D&R) en çok satılan kitaplar arasından aile temalı 55 çocuk kitabı incelenmiştir. Ancak kriterlere uygun 35 adet aile temalı çocuk kitabı belirlenmiş, 20 kitap ise içerisinde diyaloglara yer vermediği için araştırmaya dahil edilmemiştir. Doküman analizi, yazılı veya görsel materyallerin sistematik biçimde incelenerek anlamlı veriler elde edilmesini sağlayan bir nitel veri toplama tekniğidir. Doküman analizi mevcut kaynakların incelenmesine olanak tanır (Wach, 2013). Araştırmada, resimli çocuk kitapları içerik analizine tabi tutulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu yöntemde, mevcut belgeler belirli temalar veya kavramsal çerçeveler doğrultusunda analiz edilerek araştırma sorularına yanıt aranır. Okul öncesi dönemi çocukları için hazırlanmış 35 adet aile temalı resimli çocuk kitabı karakterlerinin her birinin ego durumu ayrı ayrı incelenmiştir. Kitaplarda yer alan diyaloglara göre karakterlerin ego durumları tespit edilmiştir. Alan yazında yer verilen çalışmalardan ve TA eğitim kitaplarından yola çıkılarak ego durumları gruplara ayrılmıştır. Gruplandırma Alan'ın (2021) oluşturduğu form kullanılmış ve birbirlerine benzeyen yargılar, mesajlar bir araya getirilerek yorumlanmıştır. "Günümüzde TA" eğitim kitabı referans alınarak veriler analiz edilmiş ve beş ego durumu alt başlıklara ayrılmış ve her bir ego durumu için belirlenen kavram ve yargılarla maddeler oluşturulmuştur. Her bir madde kitapta karşılık gelmesi durumunda '1', yer almaması durumunda '0' olarak kodlanmıştır (Alan, 2021).

Araştırma sorularına göre yapılan kodlamaların sıklıklarına tablolarda yer verilmiştir. Ayrıca araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için kitapta yer alan diyaloglara doğrudan yer verilmiştir. Kodlayıcı güvenilirliği için verilerin bir kısmı araştırmacı dışında iki kodlayıcıdan daha destek alınarak kodlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini hesaplamak için Huberman ve Miles'in (2017) önerdiği güvenirlik formülü kullanılmıştır. %70 uyumun kabul gördüğü formüle Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) hesaplama sonucunda %81 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Bu araştırmada, okul öncesi çocuklar için hazırlanmış aile temalı çocuk kitaplarındaki diyaloglar, TA ego durumlarına göre incelenmiş, sıklıkları ve hangi transaksyonların kullanıldığı araştırılmış ve elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.
Hikayelerde ego durumlarının sıklıkları

Kitap Adı	Uyumlu Çocuk Durumu	Ego	Doğal Çocuk Durumu	Ego	Yetişkin Ego Durumu	Doğal Ebeveyn Durumu	Ego	Eleştirel Ebeveyn Durumu	Ego
Akıllı Tilkinin Masalı	8		5		7	5		0	
Anne ile Kucaklaşmak	5		6		6	1		0	
Annemin Kalbi Kuş Gibi	6		9		8	3		0	
Avucundaki Öpücük	4		5		10	2		0	
Bir Cep Dolusu Öpücük	1		9		13	4		0	
Bazen Olur Böyle Biraz Korktum Sanki	0		6		6	4		0	
Bazen Olur Böyle Biraz	2		8		8	1		1	

Kızdım Sanki					
Bazen Olur Böyle Biraz	2	6	11	1	0
Kışkırdım Sanki					
Bazen Olur Böyle Biraz	0	6	7	2	1
Üzüldüm Sanki					
Babam Uyumak Bilmiyor	2	8	5	2	2
Babam Yerinde Durmuyor	2	14	2	0	9
Öfkeliyordum Ömür	1	4	8	2	7
Endişeliyordum Ender	3	4	3	2	1
Kıskançtım Kerem	1	8	8	1	0
Huysuztım Hatice	1	8	0	1	2
Utangaçtım Umut	1	4	12	2	0
Herkes Alfred'e Bakıyor	0	12	2	1	7
Kuyruğum Yorulmadı Daha	0	18	7	10	0
Minik Ayı Denize Gidiyor	1	16	5	1	0
Cebimdeki Mandalina Ağaçları	0	9	4	2	11
Seni Öyle Çok İstedim Ki	2	3	13	3	0
Baba ile Bir Gün	0	6	6	2	0
Benim Babam Kötü Örnek	0	10	8	0	15
Beni Yine de Sever Misin	8	9	9	7	5
Bil Bakalım Seni Ne Kadar Seviyorum	5	9	1	1	0
Gergedanlar Krep Yemez	1	6	10	2	8
Görünmez İp	0	16	16	3	0
En Güzel Benim Evim	1	9	16	1	1
Böylesi Daha Güzel	0	7	12	1	2
Burun Giysisi	0	12	11	1	0
Bebekler Nereden Gelir	0	5	10	0	1
Fındık'a Kardeş Geliyor	1	11	13	0	1
Uykusu Gelmeyen Porsuk	0	8	5	3	0
Hep Hayır Diyen Çocuk	7	12	5	3	0
Haksızlık Bu	0	10	0	1	4
Toplam	65 (%8,3)	298 (%38,1)	267 (%34,1)	75 (%9,6)	78 (%10)

Tablo 3 incelendiğinde, Doğal Çocuk Ego Durumu %38,1 oranında kullanılarak en fazla kullanılan ego durumu olarak bulunmuştur. En az kullanılan ego durumu ise Uyumlu Çocuk toplamda %8,1 kullanılmıştır. Yetişkin Ego Durumu %34,1, Eleştirel Ebeveyn %10 ve Doğal Ebeveyn %9,6 oranında kullanılmıştır. Uyumlu Çocuk Ego Durumunun en sık "Akıllı Tilkinin Masalı ve Beni Yine de Sever Misin" kitaplarında (8) kullanıldığı saptanmıştır. Uyumlu Çocuk Ego Durumu'nu ifade eden cümlelerde kurallara uyma, hatayı kabul etme, kabul edilmemekten korkma, yapılanı taklit etme, dikkatleri üzerine çekme, onaylanma isteği, özür dileme, örnek alma, öğrenilmiş kalıp cümleleri söyleme, toplumda yer edinme istediğini içeren yargılar yer almaktadır. Resimli çocuk kitaplarında yer alan Uyumlu Çocuk Ego Durumuna ilişkin alıntılardan bir kısmı aşağıda sunulmuştur:

'Eğer kocaman, vahşi bir ayı olsaydım beni yine de sever, benimle ilgilenir miydin?' (Akıllı Tilkinin Masalı) (Kabul edilmemekten korkma)

Lokum: Peki bir böceğe dönüşseydim beni yine sever sarılır mıydın? (Akıllı Tilkinin Masalı)
(Kabul edilmemekten korkma)

Beyaz Köpek düşünmüş. Sessizliğe bürünmüş. Annesine demiş: Top oynamak istiyorum. Akşam çok geç oldu biliyorum. Kitap okumayı severim ama yarın isterim. Başka bir çözüm bulalım. Gel sessizce oynayalım. (Bazen Olur Böyle Biraz Kızdım Sanki) (Hatayı kabul etme)

Peki ya senden özür dilerken yaptığımız özür kucaklaşması olur mu? diye sordu Yavru Baykuş. (Anne ile Kucaklaşmak) (Örnek alma)

Baba ben neden kardeşimi itiyorum? Aslında bunu yapmayı hiç istemiyorum. (Bazen Olur Böyle Biraz Kışkırdım Sanki) (Hatayı kabul etme)

Tablo 3 incelendiğinde, Doğal Çocuk Ego Durumunun en sık “Kuyruğum Yorulmadı Daha” kitabında (18) kullanıldığı saptanmıştır. Doğal Çocuk Ego Durumu’nu ifade eden cümlelerde; surat asma, heyecanlanma, mutluluktan bağırma, şaşırma, telaşlanma, korkma, üzülme, daha fazlasını isteme, yeterli hissetmeme, çaresiz olma, içten gelerek duyguya göre hareket etme, aklına gelen ilk şeyi söyleme, ağlamaklı olma, karşı çıkma, öfkelenme, sabırsızlanma, telaşlanma, durumdan şikayet etme, kusurlu hissetme, pişman olma, ani hareketler yapma, kaşlarını çatma, isteğinin olmamasına üzülme, tikslenme, küsme içeren yargılar yer almaktadır. Resimli çocuk kitaplarında yer alan Doğal Çocuk Ego Durumuna ilişkin alıntılardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

‘Hayır, hayır hiç de bile! Dizlerim yorulmadı daha: dizlerimde bir sürü bir sürü sıçrama var hala.’ (Kuyruğum Yorulmadı Daha) (Karşı çıkma, öfkelenme, bağırma)

Lokum: Canım sıkılıyor, ben yaramaz bir yavruyum. Beni kimse seviyor. (Akıllı Tilkinin Masalı)
(Yeterli hissetmeme, çaresiz olma)

Oturma odasındaki koltuğun üzerine resim yaptım. Annem telefondaiken mızıka çaldım. (Annemin Kalbi Kuş Gibi) (İçten gelerek duyguya göre hareket etme)

Çok kızmış beyaz köpek. “Hav hav!” demiş çok yüksek, dişlerini göstermiş. Isırmak da istemiş. (Bazen Olur Böyle Biraz Kızdım Sanki) (İçten gelerek duyguya göre hareket etme)

Ama ben utanmayı hiç sevmiyorum, diyor Umut. Dans etmeye bayılıyorum ama birinin beni seyrettiğini fark edersem hemen utaniyor ve oturmak zorunda kalıyorum. (Utangoçzor Umut) (Utanma)

Tablo 3 incelendiğinde, Yetişkin Ego Durumunun en sık “Görünmez İp ve En Güzel Benim Evim” kitaplarında (16) kullanıldığı saptanmıştır. Yetişkin Ego Durumu’nu ifade eden cümlelerde; soru sorma, bilgi verme, yaşanan durumla baş etme, plan yapma, amaç belirleme, çıkarım yapma, saygı gösterme, geçmişe takılmama, çözüm üretme, teklifte bulunma, mantık yürütme, açıklama yapma, empati yapma, hedef belirleme, tahmin etme, durumu değerlendirme, karşılaştırma yapma, karar verme, harekete geçme, rica etme, dikkat kesilme, emin olma, başka yol teklif etme, başarmaya inanmaya, tedbir alma uyarıda bulunma içeren yargılar yer almaktadır. Resimli çocuk kitaplarında yer alan Yetişkin Ego Durumuna ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Annem bana görünmez iplerden ilk defa söz ettiğinde ben de sizin yaşıncıydım.” dedi anneleri.’ (Görünmez İp) (Empati yapma)

“Yapabildiğin onca güzel şeyi aklına getirmeyi unutmaman gerek,” diyor Kerem’in babası. “Mesela kuyruk topu maçında ne kadar iyi olduğunu düşünebilirsin.” (Kıskançoçzor Kerem) (Teklifte bulunma)

“Bazen hepimiz istemediğimiz şeyleri yapmak zorunda kalırız.” dedi. “Başta tuhaf ve ürkütücü gelebilirler. Ama bir kez başladıktan sonra okulu seveceksin.” (Avucundaki Öpücük) (Başarmaya inanmaya)

Diğer dinozorlarla karşılaştığında saklanmana hiç gerek yok. Hadi yeni tanıştığın birine söyleyebileceklerini birlikte çalışalım. (Utangoçzor Umut) (Teklifte bulunma)

Tablo 3 incelendiğinde, Doğal Ebeveyn Ego Durumunun en sık “Kuyruğum Yorulmadı Daha” kitabında (10) kullanıldığı saptanmıştır. Doğal Ebeveyn Ego Durumu’nu ifade eden cümlelerde koruma, yardım etme, şefkat gösterme, bakım verme, kendinden önce yavrularını düşünme, takdir etme, duygusal farkındalık ve sağlıklı şekilde ifade etmesine fırsat sunan yargılar yer almaktadır. Resimli çocuk kitaplarında yer alan Doğal Ebeveyn Ego Durumuna ilişkin alıntı aşağıda sunulmuştur:

“Bu sırt yoruldu artık, biraz ovulmak ister.” ve Koca Tonki ovdu, ovdu, ovdu Minik Ponki’nin sırtını.’ (Kuyruğum Yorulmadı Daha) (Bakım verme)

Sana sımsıkı sarılır, her gece yatağına yatırır, yorganını örterdim. (Akıllı Tilkinin Masalı) (Şefkat gösterme)

Kalbim pırpır bir kuş gibi, senin yanında kalacak, sana göz kulak olacak. (Annemin Kalbi Kuş Gibi) (Şefkat gösterme)

“Küçüğüm ne oldu sana? Haydi hemen anlat bana.” (Bazen Olur Böyle Biraz Korktum Sanki) (Şefkat gösterme)

Üzülünce ağla hemen. Üzüntün aksın gitsin gözünden. Duygularını saklama söyle. Balonun söner hemen böyle. (Bazen Olur Böyle Biraz Üzüldüm Sanki) (Duygusal farkındalık ve sağlıklı şekilde ifade etmesine fırsat verme)

Tablo 3 incelendiğinde, Eleştirel Ebeveyn Ego Durumunun en sık “Benim Babam Kötü Örnek” kitabında (15) kullanıldığı saptanmıştır. Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu’nu ifade eden cümlelerde: eleştirme, kusurları söyleme, şikayet etme, durumdan hoşlanmama, yetersiz hissettirme, suçlama, emir verme, büyülenme, hesap sorma, öfkelenme, kışkırtma, küçümseme, dalga geçme, sürekli söylenme içeren yargılar yer almaktadır. Resimli çocuk kitaplarında yer alan Eleştirel Ebeveyn Ego Durumuna ilişkin alıntı aşağıda sunulmuştur:

‘Senin baban tuhaf adam, kötü örnek oluyor herkese, Çok iyi bir koşucu bu yanlış bir kere.’ (Benim Babam Kötü Örnek) (Yetersiz hissettirme)

“Şimdi atıştırmanın sırası değil ama şımarıklık yapmanın tam sırası.” (Babam Yerde Durmuyor) (Şikayet etme, durumdan hoşlanmama)

“Herkes bazı şeyler için endişelenir.” diyor annesi. “Ama senin endişelerin gerçekten de çok abartılı.” (Endişelinozor Ender) (Eleştirme, kusurları söyleme)

“Ömücüğüm unutma ki bazen sen de beni çok kızdıran şeyler yapıyorsun.” diyor annesi.

“Boyarlarını halının üzerine döktüğün ve bütün o pisliliği temizlemek zorunda kaldığım günün unuttun galiba.” (Öfkelinezor Ömür) (Eleştirme, kusurları söyleme)

Tablo 3 incelendiğinde “Bazen Olur Böyle Biraz Korktum Sanki, Bazen Olur Böyle Biraz Üzüldüm Sanki, Herkes Alfred’e Bakıyor, Kuyruğum Yorulmadı Daha, Cebimdeki Mandalina Ağaçları, Baba ile Bir Gün, Benim Babam Kötü Örnek, Görünmez İp, Böylesi Daha Güzel, Burun Giysisi, Bebekler Nereden Gelir, Uykusu Gelmeyen Porsuk ve Haksızlık Bu” kitaplarında Uyumlu Çocuk Ego Durumuna yer verilmediği saptanırken tüm kitaplarda Doğal Çocuk Ego Durumuna yer verildiği saptanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde, “Huysuzozor Hatice ve Haksızlık Bu” kitaplarında Yetişkin Ego Durumuna ve “Babam Yerinde Durmuyor, Benim Babam Kötü Örnek, Bebekler Nereden Gelir ve Fındık’a Kardeş Geliyor” kitaplarında Doğal Ebeveyn Ego Durumuna yer verilmediği saptanmıştır. Buna ek olarak, “Akıllı Tilkinin Masalı, Anne ile Kucaklaşmak, Annemin Kalbi Kuş Gibi, Avucundaki Öpücük, Bir Cep Dolusu Öpücük, Bazen Olur Böyle Biraz Korktum Sanki, Bazen Olur Böyle Biraz Kışkırdım Sanki, Kışkıranızor Kerem, Utangaçzor Umud, Kuyruğum Yorulmadı Daha, Minik Ayı Denize Gidiyor, Seni Öyle Çok İstedim Ki, Baba ile Bir Gün, Bil Bakalım Seni Ne Kadar Seviyorum, Görünmez İp, Burun Giysisi, Uykusu Gelmeyen Porsuk, Hep Hayır Diyen Çocuk” kitaplarında Eleştirel Ebeveyn Ego Durumuna yer verilmediği saptanmıştır. Tablo 4’te araştırma kapsamında incelenen 35 resimli çocuk kitabında anne, baba ve çocuk karakterin kaç defa yer aldığını göstermektedir.

Tablo 4.

Hikayelerde anne-baba-çocuk karakter kullanımı

Kitap Adı	Anne	Baba	Çocuk
Akıllı Tilkinin Masalı	+	-	+
Anne ile Kucaklaşmak	+	-	+
Annemin Kalbi Kuş Gibi	+	-	+
Avucundaki Öpücük	+	-	+
Bir Cep Dolusu Öpücük	+	-	+
Bazen Olur Böyle Biraz Korktum Sanki	+	-	+
Bazen Olur Böyle Biraz	+	-	+
Kızdım Sanki	+	-	+
Bazen Olur Böyle Biraz Kışkırdım Sanki	+	-	+
Bazen Olur Böyle Biraz Üzüldüm Sanki	+	-	+
Babam Uyumak Bilmiyor	-	+	+
Babam Yerinde Durmuyor	-	+	+
Öfkeliuzor Ömür	+	+	+
Endişeliuzor Ender	+	+	+
Kışkıranızor Kerem	+	+	+
Huysuzozor Hatice	+	+	+
Utangaçzor Umud	+	+	+
Herkes Alfred’e Bakıyor	+	+	+
Kuyruğum Yorulmadı Daha	+	+	+
Minik Ayı Denize Gidiyor	+	+	+
Cebimdeki Mandalina Ağaçları	+	+	+
Seni Öyle Çok İstedim Ki	+	+	+
Baba ile Bir Gün	-	+	+
Benim Babam Kötü Örnek	-	+	+
Beni Yine de Sever Misin	+	+	+
Bil Bakalım Seni Ne Kadar Seviyorum	+	-	+
Gergedanlar Krep Yemez	+	-	+
Görünmez İp	+	+	+
En Güzel Benim Evim	+	-	+
Böylesi Daha Güzel	+	-	+
Burun Giysisi	+	-	+

Alpkan, S.C. ve Aydos, E.H. (2025). Okul öncesi aile temalı resimli çocuk kitaplarının transaksyonel analiz açısından incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4778-4799.

DOI. 10.51460/baed.1757686

Bebekler Nereden Gelir	+	+	+
Fındık'a Kardeş Geliyor	+	+	+
Uykusu Gelmeyen Porsuk	+	-	+
Hep Hayır Diyen Çocuk	+	-	+
Haksızlık Bu	+	-	+
Toplam	31	19	35

Sayfa | 4793

Tablo 4 incelendiğinde kitapların tamamında çocuk karakterlere yer verildiği, 31 kitapta anne karaktere, 19 kitapta ise baba karaktere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Her kitapta çocuk karaktere yer verilmesi, çocukların özdeşim kurabileceği kahramanların önemsendiğini ortaya koymaktadır. Çocuk karakterlerden sonra en sık verilen aile üyesi annedir. Anne karakterler sıklıkla şefkat, empati, güven kaynağı olarak kitaplarda yerini almıştır. Annemin Kalbi Kuş Gibi, Avucundaki Öpücük gibi kitaplarda anne figürü çocuğa duygusal güven veren, sevgi sağlayan karakterler olarak yer almıştır. Baba karakterlerin ise ikincil bir rol üstlenmesi, anne figürünün öne geçtiğini ve baba figürünün geri planda kaldığını göstermektedir. Baba figürünün bulunduğu kitaplarda ise babalar genellikle eğlenceli, oyunbaz ve destekleyici rollerde yer almıştır. Bu bulgular, çocuk edebiyatında anne figürünün baskın, baba figürünün ise ikincil bir konumda yer aldığını göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışmada elde edilen bulgular, alan yazında yer alan araştırmalarla karşılaştırıldığında benzerlik ve farklılıkları bu bölümde değerlendirilmiştir. Bu çalışmada aile temalı resimli çocuk kitapları TA bakış açısıyla incelenmiştir. Aile temalı resimli çocuk kitaplarında en sık olarak 298 kez kullanılan ego durumu Doğal Çocuk ego durumudur. Uluslararası literatürde de TA kuramı çerçevesinde kişilik içindeki ego durumlarının özellikle Doğal Çocuk'a yönelik iletişim ve empati açısından önemli olduğunu Williams (1983) vurgulamaktadır. Allan ve Katz (2019), Çocuk kitaplarında empati ve duygusal farkındalık temalarının genellikle açık uçlu, duygu merkezli diyaloglar aracılığıyla işlendiğini, bunun da öğrenmeyi desteklediğini belirtmektedir. Uyumlu Çocuk ego durumu, resimli çocuk kitaplarında 65 kez kullanılarak diğer ego durumlarından daha az kullanılmıştır. Yetişkin Ego Durumu 267, Eleştirel Ebeveyn 78 ve Doğal Ebeveyn 75 kez kullanılmıştır ve Yetişkin Ego Durumunun kitaplarda mantıklı, çözüm odaklı ve dengeli iletişim örnekleri oluşturmak için sık kullanıldığı söylenebilir. Aile temalı çocuk kitaplarında en az kullanılan ego durumları sırasıyla Uyumlu Çocuk ve Doğal Ebeveyn Ego Durumlarıdır. Bu durumun sebebinin çocuklara farklı dünyalar ve bakış açıları katmak olduğu düşünülmektedir. Kalıplar dışına çıkmış, günlük hayatta daha az karşılaşılan duygu ve düşünceleri göstermek için Uyumlu Çocuk yerine Doğal Çocuk tercih edilirken, aynı sebeplerden farklı bakış açılarını güçlendirmek için Doğal Ebeveyn yerine de Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu tercih edildiği belirtilebilir. Araştırma sonuçlarına göre tüm kitaplarda Doğal Çocuk Ego Durumu kullanılırken, 18 kitapta Eleştirel Ebeveyn, 13 kitapta Uyumlu Çocuk, dört kitapta Eleştirel Ebeveyn, iki kitapta ise Yetişkin Ego Durumuna yer verilmemiştir. Bu doğrultuda okul öncesi dönem için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarının transaksyonel analizle incelendiği bu çalışmada, kitaplarda en fazla kullanılan ego durumlarından biri Yetişkin Ego Durumudur. Bunun çocukta çözüm odaklı düşünme, kendini birey olarak tanımlama durumları arasında denge kurma ve kontrollü davranmayı destekleyeceği söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde, Berge (2019) çalışmasında 2008-2014 yılları arasında TRT Çocuk'ta yayınlanan Keloğlan masallarının 120 bölümünü TA çerçevesinde incelediği

Alpgan, S.C. ve Aydos, E.H. (2025). Okul öncesi aile temalı resimli çocuk kitaplarının transaksyonel analiz açısından incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4778-4799.

DOI. 10.51460/baebd.1757686

çalışmanın bulguları bu çalışma ile paralellik göstermektedir. Berge çalışmasında en sık “Yetişkin Ego Durumu”nun kullanıldığını tespit etmiştir. Ayrıca Gönen et al. (2014) resimli çocuk kitaplarının problem çözme yeteneğini, kendini ifade etme becerisini, etik değerleri, eleştirel düşünmeyi destekleyici olması gerektiğini belirtmektedir. Bu sonuç Yetişkin Ego Durumunun yaşanan durumlarla baş etme, amaç belirleme, plan yapma, çözüm üretme, mantık yürütme, tahmin etme, hedef belirleme, başarmaya inanma, durumu değerlendirme özellikleriyle bağdaştığı düşünülmektedir. İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretimi için kullanılan hikâyeleri transaksiyonel bakış açısıyla inceleyen Taş (2008) da benzer sonuçlara ulaşmış ve kitap karakterlerinin en fazla Yetişkin Ego Durumunda bulunduğunu belirtmiştir. Bu sonucun iletişimi destekleme ve sağlıklı iletişimin devamına katkı sağladığını vurgulamaktadır. Grego (2024), Yetişkin Ego Durumunun eğitim materyalleri ve çocuk iletişimde öz düzenleme becerilerini destekleyen en uygun ego durumu olduğunu belirtmektedir. Anderson ve diğerleri yaptıkları (2021) çalışmada resimli çocuk kitaplarında annelerin çoğunlukta bakım veren olduğunu ve duygusal rol üstlendiğini; babaların ise genellikle ikinci planda rollere sahip olduğunu ve çocuğun hayatında daha az yer aldığını belirtmişlerdir. Bu araştırmada da 31 kitapta anne karaktere rastlanırken 19 kitapta baba karaktere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, Şahin ve arkadaşlarının (2022) yaptıkları araştırmayla paralellik göstermektedir. Çatalcalı Soyer de (2009) 50 hikâye kitabını incelediği çalışmasında, babaların genellikle çalışma hayatı bağlamında ele alındığını belirtmiştir. Bu durum, çocukların eğitimi, duygusal ilişkileri ve benzeri gelişim alanlarında babaların etkin rolünün sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç da diyaloglarda tamamlayıcı ve gizil transaksyonların kullanıldığı yönündedir. Bu sonucun da çocuklarda iletişimi destekleyici yanına değinmiştir. Alan (2021), okul öncesi çocukları için hazırlanan değerler eğitimiyle ilgili hikâye kitaplarını transaksiyonel analizle incelediği çalışmasında, hikâye kitaplarında en fazla Yetişkin Ego Durumunun yer aldığını belirtmiştir. Yetişkin Ego Durumunun şimdi ve burada ilkesini merkeze alan, çözüm odaklı yaklaşım sergileyen özelliklerinin olması sebebiyle sonucu olumlu yönde bulduğunu ve iletişim açısından çocuklara örnek olabileceğini belirtmektedir. Adams (2009), Winnie the Pooh karakterlerini incelediği çalışmasında yan karakterlerin ego durumlarının farklılık gösterdiğini, ancak ana karakterin Yetişkin Ego Durumunda kurgulandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun sebebinin karakterin köprü görevi gördüğü, “düşün, düşün, düşün” mottosuyla hareket ederek, çözüm odaklı yaklaşım sergilediğini belirtmektedir. Araştırmacı, Yetişkin Ego Durumunun çocuklara model olması açısından seçildiğini sonuçlarına eklemiştir.

Resimli çocuk kitaplarının TA perspektifinden incelendiği çalışmalarda, Doğal Çocuk ego durumu en sık rastlanan ego durumlarından biri olarak belirlenmiştir. Alan (2021), değerler eğitimi ile ilgili kitapları TA çerçevesinde incelediği çalışmasında, Doğal Çocuk ego durumunun ikinci en sık kullanılan ego durumu olduğunu rapor etmiştir. Bu durum, söz konusu kitapların hedef kitlesinin çocuklar olması ve onların bilişsel ve duygusal gelişim düzeyleriyle uyumluluğu ile açıklanabilir. Karaoğlu ve Ünüvar (2017), 0–6 yaş dönemindeki çocukların yaşa bağlı sosyal gelişimlerinin hızla ilerlediğini ve bu dönemde çocukların kişiler arası ilişkilerde, kendini kontrol etme, sözel açıklama yapma, dinleme ve problem çözme gibi becerilerde öğrenmeye açık olduklarını ortaya koymuşlardır. Bu bulgular, çocuk kitaplarında Doğal Çocuk ego durumunun sıklıkla kullanılmasını beklenen bir sonuç hâline getirmektedir. Doğal Çocuk ego durumu, surat asma, heyecanlanma, yüksek sesle mutluluk gösterme, telaşlanma, korkma, üzülme, daha fazlasını isteme, yeterli hissetmeme, akla gelen ilk şeyi söyleme, ağlamaklı konuşma, oflama, pişmanlık, ani hareketler yapma, kaş çatma ve küsme gibi

davranışsal ve duygusal tepkileri kapsamaktadır. Çocukların kitap karakterleriyle özdeşim kurduğu düşünüldüğünde, yazarların karakterleri çocukların deneyim ve duygusal dünyasına uygun şekilde kurguladığı söylenebilir. Berge (2019) ise Keloğlan masallarında Doğal Çocuk ego durumunun ikinci en sık kullanılan ego durumu olduğunu belirtmiş ve bunun, medya içeriklerinin izleyici davranışlarını olumlu yönde destekleyecek ve özdeşim kurulmasına olanak tanıyacak şekilde özenle seçilmesine bağlanabileceğini ifade etmiştir. Medyanın kolay erişilebilir olması, çocukların hem olumlu hem de olumsuz modellere hızlı erişimini sağlamaktadır. Bu bağlamda, karakterlerin ego durumları çocuklara yönelik mesajların iletilmesinde kritik bir rol oynamakta olup, küçük izleyicilerin benlik gelişimi dikkate alındığında, çizgi film ve hikâye karakterlerinin çocuklarla özdeşim kuracak biçimde tasarlanması beklenen bir sonuçtur.

Yapılan çalışmalarda, ego durumlarından en sık kullanılan üçüncü durumun Eleştirel Ebeveyn olduğu belirlenmiştir. Bu durumun, kurguyu güçlendirmek amacıyla tercih edildiği düşünülmektedir. Gökmen (2017), ödüllü çocuk kitaplarını incelediği çalışmasında, karakterlerin hem olumlu hem olumsuz özellikler barındırabildiğini, ancak olumsuz özelliklerin sıklık bakımından genellikle yan karakterlere yansıtıldığını ifade etmiştir. Bu yaklaşımın, karakterlerin gelişim dinamiklerini ana karakterle etkileşim yoluyla sağlamak amacıyla gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Eleştirel Ebeveyn ego durumunun özellikleri arasında eleştirel düşünceye meyilli olma, kusurları dile getirme, şikâyet etme, durumdan hoşlanmama, yetersiz hissettirme, suçlama, emir verme, hesap sorma, öfkelenme, kışkırtma, küçümseme, sürekli söylenme ve dalga geçme yer almaktadır ve bu davranışlar kitaplarda genellikle yan karakterlerde daha sık gözlemlenmektedir. Bu durumun bir diğer nedeninin, okuyucunun dikkatini çekmek ve çevresinde karşılaşılabileceği kişilerle kitap karakterleri aracılığıyla tanışmasını sağlamak olduğu söylenebilir. Şener (2018), çocuk kitabı karakterlerinin çatışmalarını incelediği çalışmasında, bireylerin çatışmaya girme nedenlerinin duygu, düşünce ve iletişim becerilerinin birbirleriyle uyumlu olmamasına dayandığını belirtmiştir. Sosyal etkileşimde verilmek istenen mesaj ile karşı tarafın algısı arasındaki farklılıklar, çatışmanın doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çatışmanın çocuk kitaplarının kurgusal öğelerinden biri olduğu düşünüldüğünde, bu tür çatışmaları diyaloglarla yansıtmak için Eleştirel Ebeveyn ego durumunun kullanıldığı öngörülmektedir. Araştırmada en az yer verilen ego durumlardan biri Doğal Ebeveyn ego durumudur. Bu durumun, yazarların metnin dikkat çekiciliğini artırmak amacıyla çocukların günlük hayatta karşılaştıkları karakterlerden farklı karakterleri ön plana çıkarma eğilimine dayandığı düşünülmektedir. Ayrıca, kitabı eğlenceli hâle getirmek ve çocukların mizah duygusunu desteklemek amacıyla Eleştirel Ebeveyn ego durumuna, Doğal Ebeveyn ego durumundan daha fazla yer verildiği öngörülmektedir. Bozdaş (2022), çocuk edebiyatını mizah kuramları çerçevesinde incelediği çalışmasında, sanat duyarlılığının artırılmasının yanı sıra bireysel farklılıkların ve bu farklılıklara saygı gösterilmesinin edebiyat yoluyla çocuklara kazandırılabilceğini vurgulamaktadır. Bebeklikten itibaren çocuklarda mizahın gelişimi ve 2–4 yaş döneminde nesneler, olaylar ve insanların tutarsızlıklarını algılayabilme yetisi, yazarlar için mizahı kurgulamada önemli ipuçları sağlamaktadır. Bu nedenle, karakterlerin koruma, yardım etme, şefkat etme, bakım sağlama, kendinden önce başkalarını düşünme, takdir etme, duygusal farkındalık geliştirme ve bunu sağlıklı biçimde ifade etme gibi Doğal Ebeveyn ego durumu göstergelerine metinlerde daha az yer verildiği düşünülmektedir.

Araştırmaya göre, aile temalı çocuk kitaplarında en az kullanılan ego durumlardan biri Uyumlu Çocuktur. Bu durumun, yazarların çocuklara farklı bakış açıları sunma amacıyla bu ego

durumunu az tercih etmeleriyle açıklanabileceği düşünülmektedir. Aslan (2022), çocuk kitabı karakter tasarım üsluplarını incelediği çalışmada, çocuklara eğlenceli ve farklı kahramanların olumlu izlenimler bıraktığını, olumsuz gibi görünen kahramanların ise tercih edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yazar, çocukların kitap karakterleriyle bağ kurduklarını ve karakterlere arkadaş gözüyle baktıklarını belirtmektedir. Bu nedenle, karakterlerin keyifli, maceraperest ve öğrenmeye açık şekilde kurgulanması dolayısıyla, Uyumlu Çocuk ego durumuna ilişkin özelliklere—kurallara uyma, hatayı kabul etme, reddedilme korkusu, yapılanı taklit etme, dikkatleri üzerine çekme isteği, onaylanma ve kabul edilme arzusu, özür dileme, toplumda yer edinme isteği, örnek alma, öğrenilmiş kalıp cümleleri kullanma ve istenilen şeyi yerine getirme—metinlerde yeterince yer verilmediği düşünülmektedir. Ayrıca, Aslan (2022) aynı çalışmada, okuyucuların karakterlere ön yargıyla yaklaşmadığını, aksine ilgi çekici unsurlar olarak içselleştirdiklerini de belirtmektedir. Alan (2021) ise, değerler eğitimi temalı çocuk kitaplarında en az Uyumlu Çocuk ego durumunun kullanıldığını, bunun Eleştirel Ebeveyn ego durumuyla yer değiştirmesi gerektiğini ifade etmektedir. Araştırma sonucuna göre, kazandırılmak istenen değerlerin öğrenilmesinde Eleştirel Ebeveyn ego durumu bir engel teşkil edebilmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, iletişimi temel alan TA, sosyal etkileşimdeki uyaran ve tepkileri ayrıntılı bir şekilde incelemektedir. Resimli çocuk kitaplarının, çocuklar ve ebeveynler için model oluşturabilecek nitelikte olması beklenmektedir. Kahramanların birbirleriyle olan diyalogları, TA kapsamında değerlendirilmiş ve kahramanlar Doğal Çocuk, Uyumlu Çocuk, Yetişkin, Eleştirel Ebeveyn ve Doğal Ebeveyn ego durumlarına göre sınıflandırılmıştır. Doğal Çocuk ego durumu, okul öncesi dönemi çocukların sosyal ve motor gelişimleriyle paralellik gösteren davranış yansımalarını içerdiğinden, bu ego durumunun seçilmesi çocukların kitapla bağ kurmasını kolaylaştırmaktadır. Kahramanlarla benzer özellikler taşıyan okuyucuların kitaba olan ilgisinin artacağı öngörülmektedir. Yetişkin ego durumunun sıklığı, Doğal Çocuk ego durumuna yakın olarak gözlemlenmiştir. Bunun nedeni, Yetişkin ego durumunun “anda kal” ilkesi doğrultusunda ara bulucu rolünde kitaplarda özellikle tercih edilmesidir. Bu sayede çocukların durumlara mantıklı yaklaşması, plan yapması ve çözüm üretmesi amacıyla diyaloglarda daha fazla yer alması sağlanmaktadır. Eleştirel Ebeveyn ego durumunun en çok kullanılan üçüncü ego durumu olmasının nedeni, kitapta mizah unsurlarını, farklı görüşlere saygıyı ve tezatlar aracılığıyla düşündürmeyi amaçlaması olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, problem odaklı olma, eleştirme ve şikâyet etme gibi özelliklerin aşırı kullanımı, çocukların duygu ve düşüncelerini karıştırabileceği için sınırlı tutulmuştur.

İletişimin en somut örneklerinden biri olan kitaplar günümüzde hızla artmakta ve ulaşılabilirliği kolaylaşmaktadır. Bu sebeple çocuklar için seçilen kitaplarda sağlıklı iletişimin, sürdürülebilir ilişkilerin, açık mesajların ve model olabilecek nitelikte kurgulanan kahramanların yer alması önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Bu araştırmada hem yerli hem de çeviri kitaplar incelenmiştir, ancak kültürel farklılıkların ego durumlarının dağılımı ve kullanımı üzerindeki etkisi ayrıntılı olarak ele alınmamıştır. Bu nedenle ilerleyen araştırmalarda, farklı kültürlerden resimli çocuk kitaplarının TA çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Böylece çocuk kitaplarında iletişim biçimlerinin kültürel yansımaları daha net ortaya konulabilir.
- Bu araştırma yalnızca 3–6 yaş grubuna yönelik aile temalı 35 kitapla sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda farklı temalar (örneğin çevre, dostluk, farklılıklar) ve yaş gruplarına

odaklanılarak, TA yaklaşımının çocuk kitaplarındaki yansımaları daha geniş bir çerçevede incelenebilir.

- Araştırmada yalnızca kitapların metinsel içerikleri incelenmiştir. Resimli çocuk kitaplarında jest, mimik, renk, kompozisyon ve beden dili gibi görsel öğeler de ego durumlarının ifadesinde önemli bir role sahiptir. Bu nedenle ileriki çalışmalarda metin ve görsel unsurların bütüncül biçimde değerlendirilmesi önerilmektedir.
- Çocuk kitaplarında yer alan ego durumlarının anlaşılması, öğretmenlerin çocuklarla kuracakları iletişimi daha bilinçli biçimde yönetmelerine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda, okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında “transaksyonel analiz ve çocuk kitaplarında iletişim” konularına yer verilmesi önerilmektedir.
- Sonuçlar, aile temalı çocuk kitaplarında anne karakterlerinin baba karakterlerine kıyasla daha fazla yer aldığını göstermektedir. Çocukların toplumsal cinsiyet rolleri ve aile içi ilişkiler konusunda daha dengeli bir algı geliştirebilmeleri için baba figürünün daha görünür olduğu kitapların yazılması önerilmektedir.
- Araştırma sürecinde diyalog yoğunluğu yüksek kitap sayısının sınırlı olduğu belirlenmiştir. Oysa diyaloglar, çocukların sözel ifade becerilerini, empati yetilerini ve sosyal iletişim becerilerini destekleyen önemli araçlardır. Bu nedenle yazarların, özellikle okul öncesi döneme yönelik olarak daha fazla diyalog temelli, etkileşim içeren aile temalı çocuk kitapları üretmeleri önerilmektedir.

Etik beyan

Bu araştırma, etik ilkeler dikkate alınarak ve etik kurallara uygun olarak yürütülmüştür.

Çıkar çatışması

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir ve herhangi bir finansal destek almamıştır.

Kaynakça

- Adams, J. R. (2009). Using Winnie the Pooh characters to illustrate the transactional analysis ego states. *Journal of Creativity in Mental Health*, 4(3), 237-248. <https://doi.org/10.1080/15401380903192721>
- Alan, S. (2021). *Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış değerler eğitimi hikaye kitaplarının transaksyonel analizi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Allan, A., and Katz, L. (2019). Promoting empathy and emotional literacy through children's picture books. *Early Child Development and Care*, 189(12), 2031–2043. <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1392948>
- Anderson, J., Hamilton, V., Gilkison, A., and Palmer, C. (2021). Mothers, fathers, and picture books: A content analysis of parental roles in contemporary children's literature. *Journal of Early Childhood Literacy*, 21(3), 451–470. <https://doi.org/10.1177/1468798420982205>
- Aslan, C. (2022). *Çocuk kitabı karakter tasarımı üsluplarının bireyler üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Berge, H. (2019). *Çizgi masal karakterlerinin ego durumlarının transaksyonel analizi: Keloğlan masalları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Berne, E. (2022). *Games people play* (H.Ünlü Haktanır, Çev.) Diyojen Yayıncılık.
- Bozdaş, B. (2022). *Çocuk edebiyatı ve mizah kurumları: Muzaffer İzgü ve Rıfat Ilgaz örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Buluş, M. ve Atan, A. (2016). Öğretmen adaylarında ego durumlarının tükenmişliği yordama gücü. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 607-624.
- Ceran, C. (2019). *Resimli çocuk kitaplarının eleştirel düşünme becerilerini desteklemesi yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Crawford, K. C. (2006). *Effect of scripted storybook reading on young children and mothers from low-income environments* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). The Florida State University.
- Çatalcalı Soyer, A. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikâye kitapları: Stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, (1), 92-109.
- Çeçen, M. ve Aydemir, F. (2011). Hikaye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 185-194.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Ersay, Ö., Avcı, N., ve Turla, A. (2007). *Çocuklar için erken uyarıcı çevre*. Morpa Kültür Yayınları.
- Gökmen, B. (2017). *Ödüllü çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Gönen, M., Uludağ, G., Fındık-Tanrıbuyurdu, E. ve Tüfekçi, E. (2014). 0-3 Yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 126-139.
- Grégoire, J. (2024). *Conceptualizing ego states in Transactional Analysis: Three systems in interaction*. Routledge.
- Güleç, H. Ç. ve Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı: Okul öncesinde edebiyat ve kitap*. Kök Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Pegem Yayınları.
- Harris, T. A. (2022) *Ben Ok'im-Sen Ok'sin* (21. Baskı). Okuyan Us Yayıncılık.
- Heather A. P. (2004). Helping parents make the most of shared book reading. *Early Childhood Education Journal*, 32(3), 195-200.
- Huberman, M. ve Miles, M. (2017). *Nitel veri analizi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- İzci, Ç. (2021). *Hizmet oryantasyonluk üzerinde duygusal zeka ve duygusal emek etkisinin transaksyonel analiz ego durumları açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Karababa, A. (2016). *Ergenlerde transaksyonel analiz ego durumları, yaşam pozisyonları ve insani değerler*
- Alpgan, S.C. ve Aydos, E.H. (2025). Okul öncesi aile temalı resimli çocuk kitaplarının transaksyonel analiz açısından incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(3), 4778-4799.
- DOI. 10.51460/baebd.1757686

açısından yalnızlık (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Karaoğlu, H., ve Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43, 231-254.*
<https://doi.org/10.21764/efd.12383>

Kaya, Z. F. (2020). *Değerler Eğitiminin ve Öğretiminin Pedagojik Olarak İncelenmesi: Şanlıurfa Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.

Lüle, E. (2007). Yedi farklı çocuk kitabının çocuk yazını ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(14), 17-30.*

Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri* (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.

Sardoğan, M. E., Karahan, T. F. ve Kaygusuz, C. (2006). Üniversite öğrencilerinin kullandıkları kararsızlık stratejilerinin problem çözme becerisi, cinsiyet, sınıf düzeyi ve fakülte türüne göre incelenmesi. *Mersin Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(1), 78-97.*

Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.

Sever, S. (2012). *Çocuk ve edebiyat* (6. Baskı). Tudem Yayınları.

Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N. ve Aslan, C. (2007). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayını.

Stewart, I. ve Joines, V. (2018). *Günümüzde TA: Transaksiyonel analiz'e yeni bir giriş*. Eksi Kitaplar.

Şahin, A. B., Çelik, B., Karadağ, M., ... Yeşilkır, N. (2022). 3-6 yaş resimli çocuk kitaplarında aile ve ebeveyn temsilleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24(4), 1557-1572.*
<https://doi.org/10.32709/akusosbil.1027055>

Şener, C. (2018). *Ödüllü çocuk kitaplarındaki başkahramanların yaşadıkları çatışmaları çözme yöntemlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi.

Taş, H. (2008). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde transaksiyonel analiz açısından hikayeler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.

Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis. *Practice Paper in Brief, 13, 1-11.*
<https://hdl.handle.net/20.500.12413/2989>

Williams, W. M. (1983). Ego states and transactional analysis in educational settings. *Transactional Analysis Journal, 13(3), 178-184.*
<https://doi.org/10.1177/036215378301300308>

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.

Yapıcı, Ş. (2004). Çocukta dil gelişimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-17.*

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Seçkin Yayıncılık.